O O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Rektor G. Rixsiyeva

____

2025 yil “30” 06

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	Biznes, boshqaruv va huquq
	1000 000	Xizmatlar
Ta’lim sohasi:	410000	Biznes va boshqaruv
	1010 000	Xizmat ko‘rsatish sohasi
Mutaxassisliklar:	70410108	Mintaqaviy iqtisodiyot
	70411102	Tashqi iqtisodiy faoliyat
	71010101	Turizm va mehmondo‘stlik

Toshkent-2025

TDSHU Tashqi siyosat va
xalqaro iqtisodiy munosabatlar
instituti direktori:
2025-yil “___“____G. Arifjonov
(imzo)

“Iqtisodiyot va menejment” kafedrasi mudiri:
2025-yil “___“____Z.A.Kadirova
(imzo)

TDSHU ARM direktori__________________________________M.M.Yuldasheva
(imzo)

Fan/modul kodi BIR1206		O'quv yii 2025-2026	Semestr 2	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim turi O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Barqaror iqtisodiy rivojlanish		72	108	180

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – magistrlarga barqaror iqtisodiy rivojlanishga oid nazariy va amaliy bilimlarni berish, o'z yo'nalishiga mos tasavvur va ko'nikmalarni rivojlanishdir.

Fanning vazifasi – magistrlarga barqaror iqtisodiy rivojlanishning nazariy asoslari va tamoyillarini rivojlantirishning o'ziga xos jihatlarini tushunishiga yordam berish, jahon mamlakatlarida maqsadlarni amalga oshirishda samarali hamkorlik qilishning nazariy va amaliy tomonlarini o'rganishdan iborat.

Xorij tajribasiga muvofiqligi:

Mazkur fan dasturi xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi top 300 talik ro'yxatga kiruvchi Columbia University (QS=34) xorijiy tajribasini inobatga olgan holda takomillashtirildi.

https://www.sustainability.ei.columbia.edu/area-1?utm_source

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Barqaror iqtisodiy rivojlanish faniga kirish

Fan tushunchasi va mohiyati. Barqaror rivojlanishning nazariy asoslari. Iqtisodiy rivojlanish va ekologik barqarorlik o'zaro bog'liqligi. BMT rezolyutsiyalari va barqaror rivojlanish konsepsiyasi. Faning o'quv jarayonidagi o'rni va ahamiyati. Barqaror rivojlanish indikatorlari.

2-mavzu. Barqaror iqtisodiy rivojlanish maqsadlari

BMT tomonidan qabul qilingan SDG (Sustainable Development Goals). Ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik maqsadlarning uyg'unligi. Milliy rivojlanish dasturlarida SDG talablari. Mamlakatlararo hamkorlikning zarurligi. Barqaror rivojlanishda adolat va tenglik tamoyili. SDGlarni amalga oshirish muammolari.

	3-mavzu. Tabiiy resurslardan foydalanish, ekologik muammolar va barqaror rivojlanish Tabiiy resurslar turlari va ularning iqtisodiyotdagi o'rni. Resurslardan samarali foydalanish tamoyillari. Global ekologik muammolar (issiqxona, chiqindilar, iqlim o'zgarishi). Resurslardan ortiqcha foydalanish oqibatlari. "Yashil iqtisodiyot" konsepsiyasi. O'zbekiston tajribasi. **4-mavzu. Jahon iqtisodiyotidagi demografik muammolar va ularning barqaror rivojlanishga ta'siri** Aholi soni o'sishi va resurslarga bosim. Demografik o'tish nazariyasi. Mehnat bozoriga ta'siri. Qariyalar ulushi va ijtimoiy muammolar. Migratsiya oqimlari va ularning natijalari. Demografik siyosatning barqarorlikdagi roli. **5-mavzu. Jahon iqtisodiyotida aloqa va transport tizimlarining barqaror rivojlanishdagi o'rni** Transport va kommunikatsiya infratuzilmasi ahamiyati. Xalqaro savdo va logistikadagi roli. Atrof-muhitga transportning ta'siri. "Yashil transport" konsepsiyasi. Raqamli texnologiyalar va barqaror rivojlanish. O'zbekiston transport tizimining modernizatsiyasi. **6-mavzu. Iqtisodiy rivojlanish darajasiga ko'ra dunyo mamlakatlari tasnifi va barqarorlik mezonlari** Rivojlangan mamlakatlar mezonlari. Rivojlanayotgan mamlakatlar xususiyatlari. Yangi sanoatlashgan mamlakatlar o'rni. Past daromadli mamlakatlarning barqarorlikdagi muammolari. BMT va Jahon banki tasniflari. Barqarorlik indekslari. **7-mavzu. Rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyoti va ularning barqaror rivojlanish strategiyalari** Rivojlangan mamlakatlar tajribasi. Innovatsion rivojlanish modeli. Ekologik muvozanatni saqlash siyosati. Ijtimoiy barqarorlik tamoyillari. Yevropa va AQShda qo'llanilayotgan strategiyalar. Natijalar va istiqbollar. **8-mavzu. Rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyoti va barqarorlikka erishishdagi muammolar** Resurslardan samarasiz foydalanish. Iqtisodiy zaiflik va qarzdorlik muammosi. Ijtimoiy tengsizlik va qashshoqlik. Ekologik muammolar

	kuchayishi. Tashqi yordam va donor tashkilotlar roli. Muammolarning yechim yo'llari. **9-mavzu. Yangi sanoatlashgan mamlakatlar iqtisodiyoti va barqaror rivojlanish tajribasi** Yangi sanoatlashgan mamlakatlar ta'rifi. Osiyo "yo'lbarslari" tajribasi. Tezkor iqtisodiy o'sish va barqarorlik muammolari. Innovatsiyalarni joriy etish. Global iqtisodiyotdagi o'rni. O'zbekiston uchun saboqlar. **10-mavzu. Xitoy va Hindiston iqtisodiyoti: barqaror rivojlanish modeli va tajribasi** Xitoyning "yashil rivojlanish" siyosati. Hindistonning qishloq xo'jaligi va sanoat siyosati. Energiya resurslaridan foydalanish muammolari. Ijtimoiy tenglik va qashshoqlikka qarshi kurash. Innovatsion rivojlanish strategiyalari. Global iqtisodiyotdagi roli. **11-mavzu. Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari va ularning barqaror rivojlanishdagi ahamiyati** Integratsiyaning nazariy asoslari. Iqtisodiy ittifoqlar va bloklar (YEI, NAFTA, ASEAN). Savdo erkinlashuvi va barqarorlik. Regional hamkorlikning afzalliklari. Integratsiya va ekologik siyosat uyg'unligi. O'zbekistonning mintaqaviy integratsiyadagi o'rni **12-mavzu. Yevropa Ittifoqida barqaror rivojlanish tamoyillari** Yevropa Ittifoqi barqarorlik siyosati. "Yashil kelajak" dasturi. Iqlim o'zgarishiga qarshi choralar. YI mamlakatlarining barqaror iqtisodiy modeli. Ijtimoiy adolat va inkluzivlik siyosati. O'zbekiston uchun o'rnak bo'la oladigan jihatlar. **13-mavzu. Xalqaro kapital migratsiyasi va barqaror iqtisodiy rivojlanish** Kapital migratsiyasining mohiyati. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar. Kapital oqimlarining barqarorlikka ta'siri. Moliyaviy barqarorlik muammolari. Jahon moliyaviy tashkilotlari roli. O'zbekiston investitsiya siyosati

	14-mavzu. Xalqaro mehnat bozori va barqarorlik muammolari Mehnat bozorining globallashuvi. Raqobat va malaka muammolari. Mehnat sharoitlari va ijtimoiy himoya. Ishsizlik va barqarorlikka ta'siri. Gender tengligi masalalari. Yangi texnologiyalarning mehnat bozoriga ta'siri. **15-mavzu. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi va barqaror rivojlanishdagi ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlar** Migratsiyaning sabablari. Ishchi kuchi oqimlarining iqtisodiyotga ta'siri. Migrantlarning ijtimoiy integratsiyasi. Pul o'tkazmalari va milliy iqtisodiyot. Mehnat huquqlari va muammolari. O'zbekiston misolida migratsiya oqibatlari. **16-mavzu. Global ekologik muammolar va jahon xo'jaligining barqaror rivojlanish istiqbollari** Iqlim o'zgarishi va uning oqibatlari. Atmosfera, suv va tuproq muammolari. Energiya resurslari tanqisligi. Xalqaro ekologik shartnomalar. "Yashil iqtisodiyot" imkoniyatlari. O'zbekistonning ekologik siyosati. **17-mavzu. Barqaror iqtisodiy rivojlanishda innovatsiya va texnologiyalarning o'rni** Innovatsiyaning nazariy asoslari. Texnologik taraqqiyot va iqtisodiy o'sish. "Raqamli iqtisodiyot" konsepsiyasi. Innovatsion ekotizimlar va startaplar. Ilm-fan va ta'limning o'rni. O'zbekiston innovatsion siyosati **18-mavzu. O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy munosabatlarda ishtiroki va barqaror rivojlanish siyosati** O'zbekistonning tashqi savdo siyosati. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik. Milliy iqtisodiy rivojlanish strategiyasi. Energiya va resurslardan foydalanish siyosati. Ijtimoiy rivojlanish dasturlari. Kelajak istiqbollari. **II. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar** Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. Barqaror iqtisodiy rivojlanish faniga kirish 2. Barqaror iqtisodiy rivojlanish maqsadlari 3. Tabiiy resurslardan foydalanish, ekologik muammolar va barqaror rivojlanish 4. Jahon iqtisodiyotidagi demografik muammolar va ularning barqaror rivojlanishga ta'siri.

5. Jahon iqtisodiyotida aloqa va transport tizimlarining barqaror rivojlanishdagi o'rni
6. Iqtisodiy rivojlanish darajasiga ko'ra dunyo mamlakatlari tasnifi va barqarorlik mezonlari.
7. Rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyoti va ularning barqaror rivojlanish strategiyalari
8. Rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyoti va barqarorlikka erishishdagi muammolar
9. Yangi sanoatlashgan mamlakatlar iqtisodiyoti va barqaror rivojlanish tajribasi.
10. Xitoy va Hindiston iqtisodiyoti: barqaror rivojlanish modeli va tajribasi
11. Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari va ularning barqaror rivojlanishdagi ahamiyati.
12. Yevropa Ittifoqida barqaror rivojlanish tamoyillari.
13. Xalqaro kapital migratsiyasi va barqaror iqtisodiy rivojlanish.
14. Xalqaro mehnat bozori va barqarorlik muammolari
15. Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi va barqaror rivojlanishdagi ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlar
16. Global ekologik muammolar va jahon xo'jaligining barqaror rivojlanish istiqbollari
17. Barqaror iqtisodiy rivojlanishda innovatsiya va texnologiyalarning o'rni
18. O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy munosabatlarda ishtiroki va barqaror rivojlanish siyosati

Amaliy mashg'ulotlar multimediya qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

III. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

III.Mustaqil ta'lim

III.1. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Barqaror iqtisodiy rivojlanish konsepsiyasi va asosiy tamoyillari.
2. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG).
3. Iqtisodiy o'sish va barqaror rivojlanish o'rtasidagi farqlar.
4. Atrof-muhitni muhofaza qilish va iqtisodiy rivojlanishning

	uyg'unlashuvi. 5. Ijtimoiy adolat va barqaror rivojlanish. 6. Yashil iqtisodiyot va uning barqaror rivojlanishdagi o'rni. 7. Energiya samaradorligi va qayta tiklanuvchi energiya manbalari. 8. Iqlim o'zgarishi va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri. 9. Resurslardan oqilona foydalanish va iqtisodiyotda sirkulyar model. 10. Barqaror transport tizimlari va ekologik xavfsizlik. 11. Qishloq xo'jaligida barqaror rivojlanish yondashuvlari. 12. Sanoatda innovatsion texnologiyalar va ekologik toza ishlab chiqarish. 13. Barqaror shaharlar va urbanizatsiya muammolari. 14. Moliyaviy tizimning barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlashdagi roli. 15. O'zbekistonning milliy strategiyalarida barqaror rivojlanish yo'nalishlari. 16. Xalqaro hamkorlik va global barqaror rivojlanish tashabbuslari. 17. Barqaror iqtisodiy rivojlanishda ta'lim va ilm-fanning o'rni. 18. Yevropa Ittifoqida barqaror rivojlanish tamoyillari. 19. Xalqaro kapital migratsiyasi va barqaror iqtisodiy rivojlanish. 20. Xalqaro mehnat bozori va barqarorlik muammolari Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi
3.	**IV. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetentsiyalari** Talaba bilishi kerak: - Barqaror rivojlanish maqsadlarining asosiy yo'nalishlari, barqaror iqtisodiy rivojlanishning ahamiyatini, uning tarkibi, barqaror rivojlanishning asosiy nazariyalari, xalqaro tashkilotlar, xususan, BMT faoliyati haqida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;*** - Magistr talaba barqaror rivojlanish maqsadlarni tavsiflovchi iqtisodiy, ijtimoiy va tashkiliy ko'rsatkichlarni tahlil qilish va umumlashtirish xususiyatlarini; ma'lumotlar yig'ishni tashkillashtirish va ularning aniqligi hamda sifatini baholash, kuzatishlar natijasida olingan ma'lumotlarni jamlash, qayta ishlangan ma'lumotlar natijalarini umumlashtirish va tahlil qilish, ijtimoiy-iqtisodiy va ishlab chiqarish jarayonlarini modellashtirish va dasturlashni ***ko'nikmalarga ega bo'lishi***; - Magistr talaba barqaror rivojlanish maqsadlarning zamonaviy tamoyillari, nazariy asoslarini hayotga tadbiq etish; xorij mamlakatlarining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlarini tadqiq qila olish; xalqaro iqtisodiy munosabatlar sohasida hamkorlikning eng ratsional uslub va ko'rinishlarini aniqlay olish; iqtisodiy o'sish va

	rivojlanishning asosiy ko'rsatkichlarini hisoblash va tahlil qilish *malakalariga ega bo'lishi kerak.*
4.	**V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VI. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha testni topshirishi lozim.
6.	**VII. ASOSIY VA QO'SHIMCHA O'QUV ADABIYOTLAR HAMDA AXBOROT MANBALARI** **Asosiy adabiyotlar** 1. S.N.Xashimova. Yashil iqtisodiyot. Darslik.T. 2024.-224 b. 2. Vaxabov A.V. va boshqalar. Yashil iqtisodiyot. (Darslik). – T.: «Zebo print», 2021, 264 bet. 3. Building a Sustainable Future:ESG Business Handbook. The AIRE Centre and UNDP Bosnia and Herzegovina. 2023-74 p. 4. ESG Disclosure Handbook. WBCSD. April 2019.-34 b. 5. Eric Bouyé, Daniela Klingebiel, Marco Ruiz. Environmental, social, and governance investing.The worldbank.2021.-90 p. 6. Abdullayev S.A. va boshqalar. O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyasi. Darslik. T.: "Barkamol fayz media", 2018.-424 bet. **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. Sh.M. Mirziyoyev. Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston. - Toshkent: O'zbekiston, 2024. 2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar yo'lini qat'iy davom ettiramiz. 6-jild. - Toshkent: O'zbekiston, 2023 3. Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekistonda erkin va faravon yashaylik. 5-jild.- Toshkent: O'zbekiston, 2023.

	4. Mirziyoyev Sh.M. Inson qadri, uning huquq va erkinliklari, qonuniy manfaatlari uchun. –Toshkent: O‘zbekiston, 2022. 5. Shamsidinova G.D. Barqaror taraqqiyot ta’limi, darslik, T. 2023 yil, 365 b. 6. Мировая экономика и международные экономические отношения. учебник/под ред. А.С.Булатова.-3-е изд., перераб. и доп. – М.:КиоРус. 2021. -916 с. 7. Vaxabov A.V. va boshqalar. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar. Darslik. T., 2015.-708 bet. **Scopusdan maqolalar** 8. Wan G. et al. Hotspots and trends of environmental, social and governance (ESG) research: A bibliometric analysis //Data Science and Management. – 2023. – T. 6. – №. 2. – P. 65-75. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666764923000097 8. 9. Huang Z., Shi Y., Jia M. Greenwashing: A systematic literature review //Accounting & Finance. – 2025. – T. 65. – №. 1. – P. 857-882. 10. Tabrizian H., Amiri B., Abdolhamid M. Navigating the landscape of energy governance: A bibliometric analysis of research trends and future directions //Energy Reports. – 2024. – T. 12. – P. 2653-2675. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352484724005560 **Axborot manbaalari** 1. www.ziyonet.uz 2. www.edu.uz 3. www.economicus.ru 4. www.canvanazer.com
7.	O‘quv dasturi “Iqtisodiyot va menejment” kafedrasida ishlab chiqilgan va 2025 - yil “27” 06 dagi “21” – sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. O‘quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2025- yil “28” 06 dagi 11 ” -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas’ullar:** Gaziyeva S.S.-Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti “Iqtisodiyot va menejment” kafedrasi dotsent v.b., PhD.
9.	**Taqrizchilar:** M.X.Voxidova – TDSHU, “Tashqi iqtisodiy faoliyat” kafedrasi dotsenti, PhD N.S.Ismailova – TDIU, “Jahon iqtisodiyoti” kafedrasi professori, iqtisod fanlari nomzodi